

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke:

Hordaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Fjell

Emne: Høgtidsmat ved familie-

Bygdelag:

fester

Oppskr. av:

Gard:

Hans O. Nordvik

Nordvik

(adresse):

G.nr.

4

Br.nr.

4

Kessjøen

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

- 1) Ja, det var skikk, og det er framleis god skikk.
- 2) Dei kom enkeltvis.
- 3) Nei.
- 4) Det kunde falla ymse, men det mest vanlege var 6-7 dagar etter fødselen. — Dei skil helst koma med sengjamaten medan barnseugkona låg i sengja.
- 5) Berre ein gang for kvar fødsel.
- 6) For i tida var det anten grøut eller dravle.
- 7) Det var ikkje skikk her.
- 8) Honene bar sengjamaten (grøuten eller dravlen) i ein stor ambar, og ein liten ambar. Den store ambaren fekk barnseugkona, og den små ambaren fekk varmora, eller gamlekona i huset. Dei som kom med

Seugjamaten vart bedde
til bords, og fekk av
den beste maten som var
i huset. Ambrane som
dei kom med vart og sett
på bordet. Dei skii' få
smaka seugjamat-grauteu
eller drauleu og.

Var der kornen andre
slektningar med seugjamat
fôr. Skulde dei som
kom etter smaka på den
maten og.

So skii' dei sjå det
nyfødde i vogga, og uttala
seg om, kvern det liknast
på. Når alt dette var
iudagjort gjekk dei heimatt.
Ambrane vart ståande
att, og vart send attende
til gjevaren seinare.

9) Stundom künde barn-
seugkona få kvitemjöl,
semiljegryn, sukker og y. a.
Det vart kalla seugjimat.

10) Som regel var det kona
sjölv, som gjekk med seugjamaten.

11) Det vart sett på
som lite høveleg, og mammen
var difor sjeldan med.

12. Som alt fortalt, fekk
sendingsfolket fraktering av
aller beste slag, og der var
ingen skilnad, akten det

gūt eller gjente.

13) Her i bygda har me ikkje særskilt namn på det.

14) Det var ikkje skikk for.

No for tida er her enkelte barnseugkoner, som har teke til med den skikken som Du nemner.

15) Ugifte mødre fekk lite seugjamat, slekt og vener syntte ikkje om at slikt hende.

16) Det er vanskeleg å nemna årstal, når den gamle skikken tok ende, og den nye tok til.

Kan ikkje deune samanheng nemna, at her brukast einno grøut som seugjamat; men det er rjomegrøut.

Men for det meste vert det no gitt store fine kringler og kakar, og sjokolade alltså.

Den gamle skikkane heldt seg stort sett til fram mot 1930.

17) Dei av slekt og vener som ikkje gd barnseugkona seugjamat, dei sende som regel ei gave til barnet.

T. d. kjolety eller eit ferdig klapplegg.

18) Stort sett er det sameleis idag og.

19) Ga. for i tidn heldt dei store barsel med mange gjester, — dei som hadde råd (utkomme) til det.

Far min fortalde, at han var i barsel på Hilsøy her i Fjell. Han reiste laurdagskvelden og dei turde og dansa (at drakk litt og) til mandagskvelden.

Då fyrst reiste gjestene heimatt. Dette var i 1882.

20) Det hette barsel.

21) Nei.

22) Alle som var bødne ga far eller mor til barnet ei gave, helst ei penge-gave. Og dei vilde gjerne gi like mykje alle.

Hø. som heldt barnet over dåpen, kom barnet ikkje heimare og, med gaver av ymse slag.

23) No er det oftast mor til barnet som heldt det over dåpen, og dei næraste av skyldfolket som er med i barslet.

Fødselsdag.

24) I eldre tider vart ikkje fødselsdagen feiret, bortse for born eller vaksne. Dei vart ynskt tillukka

med dagen, og dermed det.

Tiunskilde heimar fekk
borna ei lita gäve, men
det var ikkje alle stader slik.

25) Det vert feiret fødselsdag
berre ved runde tall.
Og det er ikkje alltid det
vert noko selskap då heller.

26. Det er dei næraste av
slegt og viner.

27) Det er skikk å
gi gäver til fødselsdagen,
og det er berre bødne
gjester som gjer det.

28) Nei.

29) Ja, no er det slik
som de nemner.
Sjokolade, kringle og
bløtkake.

Konfirmasjon.

30) Det var like feiring
av konfirmasjonen i eldre
tider her i Fjell.

Når foraldra og konfirmanten
kom heim frå kyrkja, fekk
dei seg middag som vanleg.

Konfirmanten fekk ikkje
lov å gå ut millom andre
born og ungdomar den dagen.
Han eller ho måtte vakkert
sitja inne og hukja over
konfirmasjons-löfte dei hadde gitt.

mandagmorgon var det
å få på seg kyrkje-kleda
å fara til kyrkje att.

Da var det nattverd for
alle konfirmantar med
foraldre.

31) Det er vorte fast skikk
no, å halda konfirmasjons-
selskap, og skikken kom
litt etter kvart. Før 1920
var det svært lite brukt her.

32) Tanter og onkler kjem
i fyrste rekkje, og so kann
det vara barndomsvenner ein
gjern vil ha med i laget.

33) Dei som kom, hadde gaver
med, som dei ga konfirmanten
under, eller etter selskapet.

34) Som regel er det berre
dei som er bødne som
gir gaver

35) Fyrst er det ein fin
og solid middag, og seinare
er det kaker av finaste sort.

Brüdläup.

36) Det var ikkje skikk her,
å halda forlovelsesgjestebod.

37) Det er fyrst no i dei seinare
år det er vorte sedvane.

38) Matsetelu i ein Brüdläup
her på Lotra i A.d. 1910
säg om lag slik ut.

Når gjestene kom tilgards

fekk dei seg fyrst ein dram,
og so fekk dei drikkja seg
fjötöst av krüsil.

So bar det til bords.

Det vart servert kaffi og
småbröd på store fatt.

Det var vörterbröd, franskbröd
heitevegger og skillingebolla
ründstykkje og julabrödskiver.

Smör, ost og sukker (farin)
og gjestene smörde maten sjölv.

Når måltidet var ferdig
gjikk ungdomane i danselovd.

Sudre måltidet var
blodpylsa, og smelta smör
med sukker i, til pålegg, og
kaffi affat.

Det var berre servert
2 matmål brüdläupsafta.

Brüdläupsdagen byrgja med
prokost som var kaffi og
småbröd, som nemnt fört.

Middag bestod av borskjöt,
poteter og bötsüpa.

Til norskmat var det
kaffi og småbröd og

kveldsmat var nysalta
krosma, smör og lefser,
og attpå mjölkesüpa med
rosiner i.

Sudre dagen var same sort
prokost som dagen fört.

Middagen bestod av
nysalta kjöt og poteter og

byggrynsuppe. Den slags
mat kalte dei sodd.
(Poteter, var der sjövsagt til
rosekjøtet fyrste dagen og.)
Til nons var det kaffi med
tilbehør, alle sortar småbrød, smør og ost.
Skulde brüdlaupe vara lurre
afta og 2. dagen so kom
gratien om kvelden.
Også kalt jagegratien.

Men dansen gjekk lett
over tilje, og ungdomane
hadde slett ikkje lyst å
slutta. Dei dansa og
tjura til langt ut på
morgonen tredje dagen.
Dei fekk kaffi og
mat ut på formiddagen
tredje dagen, og so bar
det på heimveg.

Sp. 39 - 40 og 41 er ukjent her.
42) Tauter til brüd og
brüdgom hadde store og
fine fodna-bröd med
seg, når dei kom brüd=
laupe-afta, og dei ga (dei)
fodna-bröd til mot åt
brüra, eller mot til brüdgomen.

Sp. 43 - 44. og 45 er lite kjent her.

46) Dei kaltes matmödre.
— 47) Det er heilt slutt
med flere dagars brüdläufe,
og det slutta når krigen tok til.

V

48) Det avhenger noko av
korsis tilhøve er i heimen.
Ein del held brüdløup i
Bergen på hotell.

Men eg trur at 75% av
dei som gifter seg, lagar
til brüdløup heime.

49) Det hender, men det
er ikkje ofte.

50. Dei får lite, eller
ikkje brüdløupsgåver.

51) Det vert oftast berre
ved runder ball.

Gravøl.

52) Slegningar og grundafolk
var biden, og det var
oftast eit vakse menneske
av húslyden som reiste
skring og bad til gravferda.

Dei sa kva dag i gravferds-
dagen var, og bad dei koma.

53. Før i tida kom dei
framande kvelden før grav-
ferdsdagen. Det vil segja dei
som hadde lang vei å reisa.
Grundafolket kom om morgonen,
og gjekk heimatt om kvelden.
Da var det slutt for dem.

Dei langreisande var til
dagen etter. For dei varde
det altså 2 dagar.

Det var vanleg med 3 mål-
tider for dagen. Morgonmat,
middag, og kveldsmat.

54) Frokost var kaffi og
småbröd, som dei smötte
själw.

Middag var oftast
"sodd" d. v. s. kjøt og poteter
og byggrynsüpa.

Tweldsmat var
ofte nysalta fisk (torsk eller brösm) ^{med}
med milksüpa attåt.
Maten vart servert ved
langbord.

55) og 56 er ukjent her.

57) Det hende at dei måtte
ha røke av maten hos
næraste naboen.

Sp. 58, 59, 60, og 61 er ukjent her.

62. Sdag er det får som
stiller til middag i gravöl.

Gjesterne får kaffi og mat
før dei går til gravstaden,
og det samme når dei kjem
att. Det er enkelt og
tidsparande.

63 Og så brukar ein ikkje
alkoholhaldig drykk.

Det brukte ein helst mykje
av i gamle dagar.

64) Nei.

Sp. 65 og 66. Sjå overfor.

67) Nei, ikkje her på Løtra.

68) Skriftlig innbydelse brukast
ikkje til gravferder.

69) For omlag 15-20 år sidan.

Nye fester.

70) 17 mai. Nei, det veit eg ikkje om.

Men det var mange fôt i lida som hadde i flaske dram til den dagen.

71) Ja, omlag kvar heim her på Gobra feirer torsdagen. Tva år ein tok til med det hugsar eg ikkje, men det er mange år sidan fyrste gongen.

72) Det har ikkje riktig blitt gjennomført.

73) På torsdagen har ein fin middag, og til kaffien stor bløtkake.

74. Som regel er det bakaren på staden som skaffar slike baker.

75) Kann ikkje seigja det sikkert; men eg trur det var gjennom avisene.